

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Första kammaren.

Nr 8.

Onsdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 46, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Gävle stad;

nr 47, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Östersunds stad;

nr 48, angående förflyttning av sjöinstrument- och sjökarteförrådet å flottans varv i Stockholm m. m.; samt

nr 49, angående avskrivning av ett till föreningen Faktoribostäder u. p. a. utlämnat lån.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 44, angående garanti för lån, avsedda att upptagas av vissa flottningsföreningar; och

nr 45, angående ombyggnad av värmeanläggningen vid veterinärhögskolan.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 3, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för Interparlamentariska Unionens byrå och generalsekretariat för budgetåret 1928—1929 bevilja ett extra anslag av 2,500 kronor.

Uti en inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 57) hade bl. a. hemställts, att ifrågavarande anslag måtte bibehållas vid sitt nuvarande belopp av 3,500 kronor.

Vidare hade uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *N. A. Nilsson* och greve *J. G. Lagerbjelke* (nr 185) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Engberg* m. fl. (nr 324) hemställts, att

*Om anslag
till Interparlamentariska
Unionens
byrå m. m.*

*Om anslag
till Interparlamentariska
Unionens
byrå m. m.
(Forts.)*

riksdagen måtte såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för Interparlamentariska Unionens byrå och generalsekretariat för budgetåret 1928—1929 bevilja ett anslag av 3,500 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten anfört bland annat:

»I anslutning till vad som vunnit tillämpning i vissa andra länder, synes det utskottet lämpligt, att, då bidraget till Interparlamentariska Unionen icke bestämts genom någon överenskommelse staterna emellan, detsamma utgår av de medel, som av riksdagen anvisas till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp, vid vilket förhållande särskilt anslag till Interparlamentariska Unionens byrå och generalsekretariat icke vidare erfordras. I anledning härav synes en ökning böra ske av anslaget till gruppen. Utskottet återkommer härtill under närmast följande punkt. Vid nu angivna förhållande saknar utskottet anledning att ingå på frågan om storleken av det belopp, som bör ställas till förfogande för Interparlamentariska Unionens byrå och generalsekretariat. För framtiden torde nämligen detta belopp böra bestämmas av interparlamentariska gruppen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må av riksdagen bifallas;

b) att den av herr Lindhagen väckta motionen I: 57, i vad densamma avser förevarande anslag, ävensom de av herr N. A. Nilsson och greve Lagerbjelke samt herr Engberg m. fl. väckta motionerna (I: 185 och II: 324) må anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört.»

Herr Lindhagen: Den interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat ha hittills haft ett fast anslag, direkt beviljat av riksdagen. I allmänhet har systemet för beviljandet av dessa anslag i olika länder varit olika, som vi se av handlingarna, i det att vissa länder givit ett anslag till själva den interparlamentariska gruppen, som i sin tur fått lämna anslag till byrån, alltså ett indirekt anslag. Nu har statsutskottet i anledning av de i denna fråga väckta motionerna föreslagit, att riksdagen borde övergå från det system vi hittills haft till det andra systemet, så att byrån skall bli mera beroende av interparlamentariska gruppens egna tillgångar och bevägenhet, men formellt har gruppen i nästföljande punkt fått sitt anslag ökat med 3,000 kronor för ändamålet.

Jag tycker inte det är av någon särskild angelägenhet påkallat att på detta sätt ändra system. Att åt en så viktig fredsorganisation, som ju detta dock är, ge själva organisationens huvudsäte ett fast, direkt anslag är bara en mycket lämpligare och mycket redigare form och innebär ett mycket bättre handtag för en sådan sak, än att kasta det tillbaka och bygga på gottfinnande från en privat sammanslutning.

Jag skulle således, herr talman, vilja yrka avslag på utskottets hemställan i denna sak, men då ingen inom statsutskottet har anslutit sig till att upprätthålla det gamla systemet, så får jag väl resignera med denna lilla erinran för att återkomma till beloppet under nästa punkt.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

*Anslag till
riksdagens
interparlamentariska
grupp.*

Punkten 8.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp för budgetåret 1928—1929 bevilja ett extra anslag av 15,000 kronor.

I motiveringen till sin under punkt 7 här ovan omförmälda, inom första kammaren väckta motion (nr 57) hade herr C. Lindhagen påyrkat anslaget höjning till 18,900 kronor.

Anslag till riksdagens interparlamentariska grupp.
(Forts.)

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten yttrat:

»Med hänsyn till vad utskottet under närmast föregående punkt anfört, synes ifrågavarande anslag böra utgå med förhöjt belopp och vill utskottet föreslå, att anslaget bestämmes till 18,000 kronor. Det av herr Lindhagen gjorda yrkandet, att anslaget skulle upptagas med ett belopp av 18,900 kronor, finner sig utskottet däremot icke kunna biträda.

Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Lindhagens motion I: 57; i vad den avser förevarande anslag, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp, för budgetåret 1928—1929 bevilja ett extra anslag av 18,000 kronor.»

Herr Lindhagen: Här har min motion vederfarits den äran, att det är på grund av den som det nu föreslås riksdagen under denna punkt höja det av statsutskottet eljest nedprutade beloppet 15,000 kronor till 18,000 kronor. Min motion har utnyttjats i ett för den i stort sett främmande ändamål.

Emellertid ha varken Kungl. Maj:t eller jag såsom motionär haft den utredning i vår hand, som behövs, utan den har presterats genom de motioner, som ha avgivits av medlemmar i den interparlamentariska gruppens styrelse, herrar Nilsson, greve Lagerbjelke och Engberg m. fl., och där ha vi äntligen fått klarhet om själva det ekonomiska läget i denna fråga.

Det visar sig nu, att den nedprutning från 3,500 till 2,500 kronor, som Kungl. Maj:t gjort för att böja sig för en förment riksdagsopinion, genom denna riktiga utredning inte ens inför statsutskottet visat sig kunna hålla provet, utan statsutskottet har gått högre än Kungl. Maj:t. Emellertid visar utredningen också, att det belopp, som rätteligen skulle utbetalas av svenska staten, inte utgör 3,000 kronor, utan 3,240 kronor, och då har statsutskottet i alla fall nu funnit anledning att pruta med statens gamla bidrag med hela 500 kronor. Så snart det gäller fredsfrågan och fredsorganisationer, då pruta herrarna enligt min uppfattning på kronorna ända till det yttersta och anse det vara en gudi behaglig gärning. Om ni skola rätta er efter linjalen, borde ni åtminstone föreslagit att det skulle anslås 3,240 kronor, men om vi vilja vara gentila, böra vi avrunda beloppet uppåt och låta det gamla anslaget på 3,500 kronor stå kvar.

Jag yrkar därför bifall till de av mig samt herrar Nilsson m. fl. väckta motionerna på det sättet, att anslaget till gruppen under denna punkt bestämmes till 18,500 kronor.

Herr Widell: I anledning av den föregående ärade talarens yttrande vill jag bara erinra om att det för utskottet, med den ståndpunkt utskottet intagit till den förra punkten, inte förefunnits någon anledning att uttala sig om, vilket bidrag den interparlamentariska gruppen bör betala till unionens byrå och generalsekretariat, utan det är en sak, som gruppen själv får bestämma. Men för att möjliggöra för gruppen att utbetala ett anslag, som den kan anse lämpligt, har utskottet föreslagit en höjning av anslaget till gruppen med 3,000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Därmed är visst inte sagt, att gruppen kommer att bevilja just 3,000 kronor. Gruppen kan naturligtvis mycket väl bevilja mera, om den har råd till det, och om den vill bevilja 3,240 kronor, så torde detta inte erbjuda någon omöjlighet för gruppen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anslag till
riksdagens
interparla-
mentariska
grupp.
(Forts.)

Herr Lindhagen: Den siste talaren hänvisade till att gruppen skulle ha råd att betala ut det högre anslaget, om den så vill, men gruppen har inte råd till annat än riksdagen beviljat gruppen i sin helhet, och nu har statsutskottet sagt, att gruppen för egna ändamål behöver 15,000 kronor. Om man då, som den siste talaren, hänvisar gruppen att av de pengarna taga fyllnad, därest den vill betala det högre beloppet, kommer det att medföra, att gruppen får ännu mindre råd till det som statsutskottet anser den behöva 15,000 kronor för. Så det där är bara ett sätt att svänga sig, såvitt jag förstår.

För övrigt har jag yrkat 18,900 kronor såsom det anslag, som gruppen själv anser sig behöva, men det lönar sig ju inte att yrka bifall därtill, när det inte avgivits någon reservation på den punkten i statsutskottet. Emellertid hör ju den siste talaren, att statsutskottet fått klart för sig, att gruppen, för att kunna få råd, själv anser, att den behöver 3,500 kronor som förut att läggas till det av statsutskottet bestämda anslaget för gruppens egna övriga utgifter, men då betyder detta, när man beviljar 15,000 kronor, att i själva verket, beviljar man åt gruppen bara 14,500 kronor. Jag kan knappast tänka mig, att gruppen, om denna byrå behöver det anslag den haft förut, kan finna sig i den statsutskottspolitik, som riksdagen naturligtvis blint följer, och föranlåtes att minska på anslaget 3,500 kronor, utan då får den draga in på andra nödvändiga utgifter, som också av statsutskottet ansetts vara nödvändiga för gruppens eget behov.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, att anslagsbeloppet bestämdes till 18,500 kronor; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 9.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 10.

Anslag
till Svenska
föreningen för
Nationernas
förbund.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Svenska föreningen för Nationernas förbund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor.

Uti förberörda inom första kammaren av herr *C. Lindhagen* väckta motion (nr 57) hade bl. a. hemställts, att till Svenska föreningen för Nationernas förbund för budgetåret 1928—1929 måtte anvisas ett extra anslag av 3,000 kronor i stället för föreslagna 1,500 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten hemställt, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å den av herr Lindhagen väckta motionen I: 57, i vad densamma avsåge förevarande anslag och därvid skilde sig från Kungl. Maj:ts framställning, måtte, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till Svenska föreningen för Nationernas förbund för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor.

Herr Winberg: Herr talman! Jag har som bekant aldrig kunnat riktigt förstå, vilka skäl som motiverat, att riksdagen skulle lämna anslag till en förening, som särskilt skulle ha till uppgift att förklara Nationernas förbunds berättigande. Enligt min mening är det väl tillräckligt, att vi tills vidare ha Nationernas förbund att dragas med, utan att vi därtill skola ha en särskild institution, som har till uppgift, såvitt jag kan förstå, att propagera för

Nationernas förbund. Jag har svårt att egentligen föreställa mig, vad denna förening överhuvud taget skall uträtta. Enligt den förklaring, som är intagen på sid. 13 i den kungl. propositionen har den visserligen själv uppgivit, vilka dess arbetsuppgifter äro, och däri säges bl. a., att föreningen »avser att sprida kunskap om folkförbundet, dess organisation, verksamhet och möjligheter, och särskilt eftersträvar den objektivitet och pålitlighet i framställningen». Om föreningen verkligen skulle vilja sprida upplysning om Nationernas förbunds *möjligheter*, så måste den nog besitta större sakkunskap än vare sig Nationernas förbund eller någon människa för närvarande besitter, ty det torde väl bli ett vanskligt företag att i dessa dagar avgöra Nationernas förbunds möjligheter. Men dessutom anser jag, att om det är riktigt vad som står här, att föreningen åsyftar objektivitet, så skulle anhängarna av Nationernas förbund sannerligen inte ha någon anledning önska, att denna förening skulle fortsätta sitt arbete, ty om den objektivt skall framställa saker och ting i förhållande till Nationernas förbund, så kan detta enligt min mening sannerligen inte vara ägnat att sporra intresset för nämnda institution!

Nu ämnar jag i detta sammanhang inte gå närmare in på Nationernas förbund, ty jag förutsätter att det blir tillfälle därtill litet längre fram. Jag förmodar nämligen, att den av herr Lindhagen här framställda interpellationen i sinom tid kommer att besvaras, och då få vi alltid tid att behandla Nationernas förbund. Men redan i detta ögonblick vill jag framhålla, att jag står fast vid den uppfattning jag har, att det är fullkomligt meningslöst att ha en särskild organisation, sådan som den här ifrågavarande, som för ett anslag av 1,500 kronor om året skall »sprida kännedom om Nationernas förbunds möjligheter». Det är ju något som vid närmare eftersinnande endast måste framkalla löje. Det kan inte bli något annat. Och då vi inte i onödan skola göra oss löjliga, hemställer jag sålunda, herr talman, om avslag på utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr Widell: Herr talman! Detta lilla anslag har ju varit föremål för debatt vid flera föregående riksdagar. Att nu åter taga upp en debatt, då det gäller ett belopp av 1,500 kronor, kan jag för min del inte finna behöfligt, och jag ber därför endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har ju bara försvarat anslaget i och för sig, utan att bry sig om att genmäla något mot vad herr Winberg i sak anför. Det är givet, att Winberg, som med sin uppfattning yrkat avslag på anslag till Nationernas förbund, heller inte kan vara med om att bevilja anslag till en enskild förening, som vill sprida upplysning om denna enligt herr Winbergs uppfattning onödiga institution. Men om man tycker, att varje litet anslag, som avser att hjälpa människorna att organisera sig för den goda viljan, är till nytta, bör man akta sig för att stryka, utan om möjligt höja anslagen, och Nationernas förbund är ju i alla fall ett uttryck för nutidens strävanden till samverkan mellan folken. Ehuru man kan göra stora anmärkingar mot dess nuvarande program, så är det i alla fall en av de hållpunkter man har i tiden. Därför är jag livlig anhängare också av denna institution liksom av alla andra institutioner för freden. Jag tycker bara, att de små, små smulor, som skänkts till dessa olika institutioner, äro alldeles för små. Jag tillåter mig använda herr Winbergs uttryck och vill säga, att jag tycker de äro löjligt små. Den här lilla föreningen har en gång förut fått 3,000 kronor. Det är i sparsamhetens intresse som det nedsatts till 1,500 kronor. Vilken ståtlig handling av svenska folkets stolta representanter i själva verket, när man sedan lägger bredvid detta krigsbudgeten, utgifterna för den improduktiva ekonomiska försvarsberedskapen och den halva miljonen till en annan privat sammanslutning, näm-

Anslag
till Svenska
föreningen för
Nationernas
förbund.
(Forts.)

Anslag
till Svenska
föreningen för
Nationernas
förbund.
(Forts.)

ligen skytteföreningarna! Då är det som herr Winberg säger, att det verkar löjligt.

Jag vill också säga, att denna förening, liksom alla andra måste göra, sysslar inte blott med förenämnda uppgift utan med fredsfrågan överhuvud. Jag yrkar således, herr talman, bifall till min motion, däri jag hemställt om ett anslag av 3,000 kronor.

Herr Winberg: Herr talman! Det är en känd sak, att man inte träffar en sådan tro i Israel, som den herr Lindhagen har, och jag kan ju i viss mån respektera denna optimistiska tro. Men jag vill samtidigt säga honom, att även om jag vore den varmaste beundrare av Nationernas förbund, så skulle detta knappast förmå mig att ändra min ståndpunkt i den nu föreliggande frågan, därför att jag anser, att om Nationernas förbund är av det värde och har de stora uppgifter, som det säges ha, så bör det med all den propaganda som förekommit, utan denna organisations ingripande, alldeles säkert kunna klargöra för mänskligheten vad det är för en institution. När herr Lindhagen sedan säger, att den här föreningen för Nationernas förbund är ett uttryck för den goda viljan och ett uttryck också för nutidens tänkesätt, då tillåter jag mig bestrida detta på det allra bestämdaste. Det är inte något uttryck för vare sig en god vilja eller verkligt nutida tänkesätt, annat än nutiden i mycket begränsad bemärkelse.

Herr Lindhagen: Jag har inte talat om nutidens tänkesätt, för nutidens tänkesätt äro miljoner, herr Winberg, utan jag har talat om att denna förening verkar i sådan riktning, att den förtjänar understöd för att främja fredstillståndet i världen. Jag kan försäkra herr Winberg, att de som äro sysselsatta i föreningen, de mena mycket väl och de ha den goda viljan. Det kan Winberg inte bestrida, för Winberg har aldrig träffat dem.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den under behandling varande punkten yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen i nu förevarande del; samt 3:o) att utskottets hemställan skulle avslås.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 11 och 12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Om anslag
till svenska
freds- och
skiljedoms-
föreningen.

Punkten 13.

Uti förenämnda av herr *C. Lindhagen* inom första kammaren väckta motion (nr 57) hade bland annat hemställts, att till svenska freds- och skiljedomsföreningen måtte för budgetåret 1928—1929 anvisas ett extra anslag av 3,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angiven orsak hemställt, att herr Lindhagens ifrågavarande motion I: 57, i vad den avsåge förevarande anslag, icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herr *Olof Olsson*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till herr Lindhagens i ämnet väckta motion.

Herr Lindhagen: Det här är också, om jag får uttrycka mig så, en mycket gammal fråga, och att den kommer igen beror väl på att den inte kan göra annat, därför att den är berättigad. Jag får verkligen säga, att när det talas om tänkesätt, så förstår jag mig i detta fall inte på demokratiens tänkesätt. Så snart det gäller mera gentila föreningar med bättre gångkläder, så få de anslag. Här har i dag för första gången också beviljats stipendier åt universitetsdocenter, det möter intet hinder. Men så snart man kommer med begäran om anslag till en gammal folklig fredsörening, som har en stor organisation och verkligen menat väl i högsta grad, då finns det inte pengar, varken på yttersta högern eller på yttersta vänstern. Jag förstår mig verkligen inte på demokratiens väsen. Det måtte vara något underligt med den ibland, när den kommer in i riksdagen.

Jag yrkar fortfarande som opinionsyttring bifall till begäran om ett fortsatt anslag på 3,000 kronor till freds- och skiljedomsföreningen.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Om denna punkt har det debatterats i flera år i kammaren, och jag får ge den siste ärade talaren rätt däri, att statsutskottet iakttagit något för stor försiktighet vid behandlingen av detta ärende. Min erfarenhet i statsutskottet är den, att man där får en miljon till försvaret lika lätt som man har svårt att få en krona för fredssträvandena. Detta måste bero därpå, att meningarna äro så ytterst delade om vissa av dem, som ha ansökt om anslag. Man anser att den och den ansökande föreningen inte fyller den uppgift, som man kan ha rätt att ställa på en fredsörening. På så sätt har man mera allmänt anslutit sig till avslagsständpunkten.

Emellertid kan jag heller inte neka till att man under de senare åren till det bättre något modifierat sin ståndpunkt rörande anslagen till fredssträvanden. Jag tar för givet, att vi alla äro ense däruti, att de anslag vi nyss beslutat avse vart på sitt område att främja dessa fredssträvanden. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund utgör ett belopp på 25,000 kronor. Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbund 35,000 kronor och Sveriges deltagande i internationella kongresser 30,000 kronor. Man får väl gå ut ifrån, att detta internationella umgänge också i sin mån bidrar att främja fredssträvandena i världen. Internationella fredsbyrån får 1,000 kronor. svenska föreningen för Nationernas förbund 1.500 kronor, de nyss beslutade stipendierna utgöra 1,000 kronor, bidraget till kostnaderna för institutets för mellanfolklig rätt sammanträde i Stockholm 1928 10,000 kronor. Om jag lägger detta tillsammans, komma vi till ett belopp av i runt tal 120.000 kronor. Det är inte mycket, när man vet, att årets försvarsbudget slutar på 133 miljoner, och för min del anser jag, att dessa 120,000 kronor böra ökas med minst ett lika stort belopp för att man skulle kunna säga, att man verkligen gör någonting för fredssträvandena.

För min del har jag emellertid saknat det organ, som å statens vägnar skulle omhänderha skötseln av exempelvis en fredsbyrå. Det förefaller mig nämligen — den erfarenheten har jag fått under de tio år jag suttit i första avdelningen och beslutat om alla dessa miljoner, som åtgå till försvaret — som om det i något av departementen borde finnas en fredsbyrå, vilken hade till uppgift att leda fredsarbetet i landet. Och om jag i år hade vetat, att vi i statsutskottet, om jag får använda uttrycket, sjunkit ned till något slags olämplig kompromisställning, vilket jag inte tycker är klädsamt för statsutskottet, så skulle jag redan i år ha inlämnat en motion i den av mig angivna riktningen om fredsbyrå. Jag tror, att ett sådant organ kunde omhänderha fördelningen av dessa medel, leda fredsarbetet i landet och lämna anslag till ett bestämt antal därtill kvalificerade fredsöreningar.

Om anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

(Forts.)

Om anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

(Forts.)

Den fredsförening, som det här är tal om, har man hittills inte ansett sig kunna lämna anslag till. Det är en hel del anmärkningar, som skulle kunna göras. Jag har en känsla av att vissa av dess medlemmar ibland stå litet väl långt framme, då det gäller anslå miljoner till försvarsändamål. Och det är detta jag tycker man inte bör få se i en fredsförening. Jag anser således, att riksdagen för närvarande bör avslå framställningen och stå obunden för en kommande tid. Men det är också samtidigt min bestämda uppfattning, att riksdagen inte i oändlighet kan behandla fredssträvandena på sätt som skett hittills. De 120,000 kronor, som nu åtgå för olika här angivna ändamål, de ha ju inte direkt kommit som något slags fredssignal vid behandlingen av denna budget, utan allt är konsekvenser av vårt inträde i Nationernas förbund, varigenom vi tvingats att lämna anslag. Men verkliga, rena fredsanslag ha vi hittills ej lämnat.

Det är därför jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottsförslaget, samtidigt som jag för egen del velat tillkännage min uppfattning om den väg, som riksdagen i framtiden bör beträda.

Herr Olsson, Olof: Herr talman! Under de år, som jag suttit här i kammaren tillsammans med herr Lindhagen, tycker jag mig ha lagt märke till, att det råder ett säreget förhållande mellan herr Lindhagen och kammaren. Herr Lindhagen skonar oss ju, inte — inte alltid åtminstone. Han säger ibland svåra saker, som inte bara skamfila vår egenkärlek och våra politiska fördomar, utan som till på köpet ha det felet, att de äro nästan hopplöst sanningsenliga. Och kammaren sitter här och hör på — mången gång med intresse. Men sedan kammaren gjort detta, anser kammaren, att det är dess plikt att avslå allt vad herr Lindhagen kommit med, rubb och stubb. Det är kanhända så, att detta är riktigt ur jämviktssynpunkt, men jag är inte alldeles säker på, att det är så riktigt i och för sig. Jag förebrår ingen, ty jag är själv precis likadan; det är således inte ur den synpunkten jag talar om detta. Men jag har under denna punkt reserverat mig och genom denna reservation velat ge kammaren ett tillfälle att överväga, huruvida det är för herr Lindhagens skull eller för sakens skull som kammaren tänker — om den så tänker — att gå på avslag.

Herr Lindhagen har, såsom redan är sagt, motionerat i en riktning, som också redan påpekats, och utskottet har ställt sig synnerligen snävt. Den siste ärade talarens yttrande gick i en visserligen konciliant riktning, men utskottet har i år liksom föregående år inte kunnat finna några som helst skäl föreligga att bifalla herr Lindhagens motion. För den som inte varit inblandad i de föregående övervägandena, framställa sig två frågor. Man frågar sig: är det något fel med freden, eller är det något fel med den här ifrågavarande föreningen. Jag förmodar, att det inte behövs, att någon håller något freds-föredrag i denna kammare. Ja, jag är alldeles övertygad om, att var och en här vid anfordran skulle resa sig upp och slå sig för sitt bröst och försäkra, att om man undantager livet och några andra småsaker, så finns det ingenting, som man egentligen finner dyrbarare än just freden. Jag drager därav den slutsatsen omedelbart, att felet måste ligga hos föreningen, och jag misstänker, att det sammanhänger med de olika uppfattningar vi ha om de vägar, som man bör följa för att nå fram till ett mål. Jag tycker mig vilja minnas, att den synpunkten varit uppe här i kammaren någon gång förut. Realpolitici ha en väg att gå, menade man, idealisterna gå en annan väg, och utopisterna gå egentligen inte någon väg alls, ty de sväva i luften, såsom bekant är.

Om jag nu med herr talmannens tillåtelse får göra en liten avvikelse från ämnet, skulle jag vilja säga, att det inte är mycket, som haft så god säsong under den sista tiden som de s. k. utopierna. Denna kammare exempelvis —

sådan den nu är — var för en femton år sedan en ren utopi. Nu är den sådan som den är! Denna gamla »utopi» är en tämligen bastant och jag skulle tro för mången en rätt otrevlig verklighet. De s. k. utopierna äro många gånger ingenting annat än realpolitik på lång sikt.

För att emellertid lämna detta och återgå till den s. k. realpolitiken sådan den för närvarande är i svang, så veta vi att vi alla sträva så gott vi kunna att vara realpolitici för stunden — justnupolitici — och eftersom statsutskottet är realpolitikens förlovade land, går den ambitiöse riksdagsmannens väg dit. Det är ungefär, — för att använda ett burleskt uttryck — det är ungefär som stora korset av Kungl. Maj:ts orden.

Nu tror jag visserligen inte, att herr Lindhagen passar för det stora korset: han är, skulle jag tro, en oförfärdlig idealist. Men på denna punkt tycker jag, att han är en mycket större realpolitiker än hela statsutskottet. Vi ha nyss, såsom den siste talaren erinrade om, fattat en del beslut med avseende å penningmedel åt olika håll — till den interparlamentariska gruppen, till svenska föreningen för Nationernas förbund och till de där studenterna eller vad de komma att vara, som skola studera Nationernas förbunds verksamhet. Jag är övertygad om, att den siste talaren hade rätt, när han sade, att kammaren gjort detta i fredens intresse. Nå, jag har ju min egen mening om detta, en mening som jag uttalade förra året och som i någon mån på denna punkt gick parallell med den uppfattning, som den siste ärade talaren gjorde sig till målsman för. Jag skall emellertid inte utbreda mig över denna min särmening av två skäl. För det första vill jag inte göra någon ledsen, och för det andra kan jag vara med om litet av varje av detta internationella, därför att jag tänker som så, att alltid tvinnas det väl några trådar mellan de olika nationerna genom det arbetet. Men det är en väsentlig skillnad mellan den fredspolitik för utvärtes bruk, som statsutskottet svärmar för, och det arbete, som lägges ned för att skapa om folken till fredsfaktorer och som herr Lindhagen med sin motion avser. Ty vad gagnar det egentligen freden, om vårt folks och andra folks utskickade fortfarande tro på kriget, om de tro, att kriget i vissa avseenden är nödvändigt och under vissa omständigheter oundvikligt, eller om de tro, såsom det händer ibland, att kriget är ett reningens bad till ny födelse.

Nej, vill man freden, då måste man förbereda freden. Och vill man förbereda freden, då måste man ge upplysning om kriget. Men detta sker inte och kan inte ske på en enstaka lokal i en enstaka stad eller genom att skicka ut några stycken att studera de s. k. förhållandena. Och det sker inte heller genom de diskussioner, som här och där någon gång under något år äga rum mellan de olika banketterna. Om det skall ske, då måste det ske genom upplysning på gator och torg och i landets alla vinklar och vrår, genom att man rycker in hela folket och gör alla folk, såsom jag nyss sade, till verkliga fredsfaktorer. Och för den sakens skull måste vi ha dessa människor med i alla dessa föreningar, som kunna träffa folket varthelst det färdas i vårt land. Detta är, såvitt jag förstår, en verklig realpolitik. Ty i yttersta hand beror det på, hurudant folket är till sin sinnesbeskaffenhet i detta avseende, därför att detta kommer i sin tur att färga av sig på de människor, som vi skicka ut att företräda oss och våra intressen.

Det är ur denna synpunkt, herr talman, som jag menar, att det är viktigt, att vi slå in på den väg, som herr Lindhagen så lång tid propagerat, och det är för den sakens skull som jag hemställer om bifall till den under denna punkt av herr Lindhagen väckta motionen.

Herr Widell: Den föregående ärade talaren yttrade något om, att statsutskottet vid behandlingen av denna motion skulle ha tagit hänsyn till vem motionären var. Jag behöver väl knappast försäkra, att något sådant icke

Om anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

(Forts.)

Om anslag
till svenska
freds- och
skäljedoms-
föreningen.

(Forts.)

varit förhållandet. När statsutskottet behandlar en motion, tager det hänsyn till motionens sakliga innebörd. Om det finner motionen sakligt berättigad, tillstyrkes den, men att ta hänsyn till vem som väckt motionen gör det icke.

Vad vidare beträffar detta anslag så har den föregående ärade talaren förklarat, att detta anslag vore så behöfligt därför att det gällde att genomsyra hela vårt folk med fredskänslor. Ja, bland dem som jag träffat av vårt folk har jag icke förmärkt någon krigisk anda. Jag tror icke, att det behövs någon sådan propaganda bland vårt folk, men väl tror jag, att den till fullo behövs bland vissa främmande folk. Bland dessa främmande folk kunna vi emellertid ingenting uträtta genom ett eventuellt anslag till den här ifrågavarande föreningen. Beträffande denna förening skall jag nu icke vidare yttra mig, eftersom saken varit debatterad många gånger förut. Då jag begärde ordet, visste jag icke vad herr Olof Olsson skulle komma att yttra, och jag begärde därför ordet med anledning av herr Johan Nilssons i Malmö anförande. De siffror herr Nilsson anförde beträffande Sveriges bidrag till fredssträvandena i världen äro nämligen icke riktiga. Herr Nilsson förklarade, att vi på årets rikstat beviljat 120,000 kronor för detta ändamål, i vilken summa ingick 25,000 kronor till Nationernas förbund. Men herr Nilsson förbisåg därvid, att utöver de 25,000 kronor, som stå i punkten A, ha vi beviljat 295,500 kronor under punkt B, och lägger man tillsammans allt, blir det icke 120,000 kronor, utan det blir 415,000 kronor, vilket är en väsentligt högre siffra.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr **Winberg**: Herr talman, jag har begärt ordet närmast med anledning av herr Johan Nilssons i Malmö anförande. Såvitt jag fattade honom rätt, anförde han såsom skäl för att han eller statsutskottet icke kunnat tillmötesgå det i motionen framställda kravet den omständigheten, att en del av medlemmarna i den här ifrågavarande fredsföreningen gladeligen äro med om att bevilja miljoner till militära ändamål. Har jag uppfattat yttrandet rätt, så förvånar det mig, ty den omständigheten utgör icke någon anledning för denna kammare att icke bevilja det av motionären begärda anslaget. Det har tvärtom visat sig, att just de »fredsvänner» som gladeligen voterat till militära ändamål under den gångna tiden i rätt stor utsträckning erhållit sådana anslag. Det var således en bevisföring, som haltar ganska betydligt.

På samma gång vill jag säga, att herr Johan Nilssons i Malmö förslag att vi skulle subordinera vårt lands freds rörelse under ett statligt organ böra vi bedja Gud bevara oss ifrån. Den dag ett sådant statligt organ skulle komma till, skulle det vara slut med den verkliga freds rörelsen. Ett sådant organ kunde i ett visst ögonblick lika väl bli ett krigsorgan som ett fredsorgan.

När man talar om huru stora summor vi tidigare beviljat till främjande av freds rörelsen — herr Widell nämnde, att summan nu var över 400,000 kronor — torde det icke på allvar vara herrarnas mening att säga, att dessa summor beviljats för *ett verkligt fredsarbete*. Det vore väl ändå att gå litet för långt.

Vidare vill jag säga, att herr Widell avfärdade talet om vår ställning till fredsproblemet något lätt, när han förklarade, att vårt folk vore fredsvänner allihop, men att en del andra folk kanske icke vore så ivriga fredsvänner. Ja, det är nu ganska vanligt att varje nation slår sig för sitt bröst och säger: vi äro fredsvänner, lika väl som under det sista världskriget var och en av de sexton nationer, som deltog däri, förklarade, att de blivit överfallna och att ingen av dem överfallit någon annan nation! Jag vill säga herr Widell, att detta är ett enkelt sätt att förklara spörsmålet.

Nu tror jag icke mycket på den praktiska betydelsen av det arbete, den här ifrågavarande föreningen bedriver, och över huvud taget tror jag icke, att

vackra fredspredikningar avgöra frågan om krig eller fred. Det är ekonomiska förhållanden som avgöra den frågan, men naturligtvis har det alltid en viss betydelse, om stora delar av folket inriktas på något annat än att fira »våra stora hjälteminnen», såsom svenskarna alldeles särskilt äro benägna att göra och vilket sannerligen icke predestinerar dem till fredsvänner.

Då jag i varje fall anser, att staten kan använda sina penningar till betydligt sämre ändamål än det, som det här är fråga om, ber jag att få instämma i det yrkande, som gjorts av herr Olof Olsson.

Herr Olsson, Olof: Herr talman! Jag tänker inte att ytterligare taga upp någon fredsdiskussion. Jag misstänker att vi få tillräckligt med sådana allt efter som åren gå, och det är kanske därför bra att vi spara oss, så att vi kunna hänga med hela tiden. Jag har begärt ordet uteslutande för att rätta ett missförstånd. Jag sade, att under den tid, som jag suttit här i kammaren tillsammans med herr Lindhagen, hade jag lagt märke till det säregna förhållande, som förefinnes mellan *kammaren* och herr Lindhagen, och på den punkten skulle jag, om jag finge litet tid på mig, kunna lägga fram ett rätt så stort bevismaterial. Vad den förmodan beträffar att jag skulle uttalat någonting om statsutskottet i detta avseende, så får jag, herr talman, säga, att med den självbevarelsedrift, som är nedlagd hos varje människa, har jag sorgfälligt undvikit att uttala mig om statsutskottet.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Jag hade icke väntat, att herr Winberg skulle be Gud bevara sig för staten, som han väl tvärtom är stor anhängare av, i synnerhet som han sympatiserar med en stat, som just tillämpar den ordning, där man från statens sida sörjer för både fred och krig. Lika så väl som regeringen kan lämna ut 1,500 kronor till föreningen för Nationernas förbund, kan en byrå inom ett av departementen lämna ut detta belopp, och 100,000 kronor till eller mera för en hel del andra liknande föreningar i landet. På den punkten tror jag icke, att någon tvekan behöver råda.

I varje fall är det min mening, att man för framtiden måste vara något generösare än man hittills varit, och vill man räkna de eventuellt förhöjda beloppen till fredssträvandena, såsom herr Widell talade om, så gärna för mig, men att det behövs mera för framtiden torde vara obestriddigt.

Herr Lindhagen: Jag är tacksam för det som herr Olof Olsson framhållit. Huvudsyftet med det av mig begärda anslaget är nämligen att vi vid sidan av alla styrelser och verk och mäktiga organ också behöva en folkrörelse, och därför har den allmänna rösträtten kommit till. Det behöves också en verksamhet bland folket, och denna kammars majoritet har på det sättet varit ense därom, att när det gällt att bland folket sprida kunskap om vikten av att kunna träffa pricken, d. v. s. människohjärtat, så har denna majoritet ansett, att denna skytterörelse varit i behov av anslag, och de flesta äro kanske sorgsna över, att det tack vare motståndet från socialdemokraterna stannat vid en halv miljon kronor. Jag menar, att då man beviljar anslag till eklestastikdepartementet såsom kyrkans representant och till kyrkliga ämbetsmän, som ha till speciell uppgift att predika frid på jorden och människorna en god vilja — man hoppas att detta skall göra verkan, men jag är icke alldeles säker därpå, ty det är ju endast på söndagarna det predikas — så synes det mig att man vid sidan av dessa kyrkliga ämbetsmän, som få dessa anslag, även borde låta folkets egen självbevarelsedrift göra sig gällande. Det synes mig att man bör understödja deras egna strävanden att vidhålla sina vyer och att man bör giva dem någon liten handräckning, så att de må kunna göra någon insats på denna viktiga punkt. Det är bara en liten smula från

Om anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.
(Forts.)

Om anslag
till svenska
freds- och
skiljedoms-
föreningen.

(Forts.)

det dukade militära bordet, det är bara en liten smula av det anslag, som skytteföreningarna få.

Jag har sagt någon gång förut, att det fanns en tid, då man inom andra kammaren ansåg, att det vore självklart att ett sådant anslag skulle beviljas. Det blev majoritet och gemensam omröstning, och anslaget fälldes endast med några få röster. Men, herr talman, då var icke den stora författningsreformen genomförd. Sedan vi fått den allmänna rösträtten och vänsterministärer, så har allt blivit totalt förkylt. Nu vågar man icke ens yrka bifall till ett sådant anslag inom andra kammaren, där den borgerliga majoriteten förut beviljat ett sådant anslag. Jag börjar tro, att även demokratin behöver reformeras, herr talman!

Egentligen begärde jag ordet för att på ett visst sätt, men i höviska ordalag — på grund av den självbevarelsedrift, som den siste ärade talaren ansåg att man bör ha — be herr Johan Nilsson i Malmö att betänka sig två gånger, innan han lägger fram en motion om inrättande av en särskild byrå för fredsrörelsen. Jag misstänker att jag möjligen blir nödsakad att yrka avslag på en sådan motion, och därmed skulle man tycka, att vi på det sättet kunde vara kvitt. Det är verkligen äventyrligt, att vi skulle byråkratisera även utredningen av denna sak. Då äro vi bra mycket mera betjänta med att riksdagen, låt vara på ett klumpigt och flyktigt sätt, portionerar ut åt var och en vad han bör ha, än att vi skulle bli beroende av ett sådant ämbetsverk för att få det eller det. Det skulle komma att bero på det sinnelag, som ledamöterna i ett sådant verk komme att ha. Skulle de komma att ha samma sinnelag som den interparlamentariska gruppens styrelse haft i femton år, så skulle de folkliga rörelserna icke få ett dugg! Jag hoppas, att det kommer att bli en luftning i styrelsen med tiden. En utluftning av detta kottariväsen, denna stagnation, där man monopoliserar allt för egen räkning, hindrar andra meningar att göra sig gällande, ja icke ens följer de lagliga stadgandena utan söker på omvägar kringskära effektiviteten av den medgivna motionsrätten så gott man kunnat. Det är att befara, herr Nilsson, att det av honom föreslagna ämbetsverket till äventyrs skulle komma att bli en lika sorglig företeelse inom fredsrörelsen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen i nu förevarande del; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindhagen* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den i ämnet väckta motionen i nu förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 14—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkten 18.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 5, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1.

I den till riksdagen den 4 januari 1928 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929 hade Kungl. Maj:t i punkt 1 under elfte huvudtiteln föreslagit riksdagen att höja ordinarie förslagsanslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, nu 3,400,000 kronor, med 300,000 kronor till 3,700,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning måtte av riksdagen bifallas.

Innan utskottet ingått på prövning av anslagsfrågorna under förevarande huvudtitel, hade utskottet gjort vissa uttalanden beträffande det av chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1928 behandlade spörsmålet om den fortsatta utredningen av vissa pensionsfrågor.

Herr statsrådet **Lyberg**: Herr talman! Jag har visserligen ingenting i och för sig att invända mot det uttalande, som utskottet inledningsvis gjort angående angelägenheten av tjänstepensioneringens ordnande snarast möjligt, men jag anser mig böra framhålla att de svårigheter, som äro förknippade med och ägnade att fördröja denna frågas lösning, i avsevärd grad föranletts av och ökats genom den ståndpunkt riksdagen intog förra året till frågan om löneregleringsspörsmålet. Regeringen ifrågasatte då en övergång snarast möjligt till ett lönesystem med fasta löner utan rörligt dyrtidstillägg, därvid då samtidigt återstående lönereglingar skulle verkställas, samt föreslog såsom ett steg i denna riktning ett omedelbart fixerande av dyrtidstilläggen för ett år. Riksdagen sade nej till både det ena och det andra. Nu vill jag ingalunda påstå att det är *nödvändigt*, att lönefrågorna lösas innan pensionsfrågorna upptas till slutlig behandling, men jag torde inte behöva närmare utveckla metoden: nya pensionsbestämmelser först och nya lönebestämmelser någon tid senare, är ägnad att komplicera den förra frågan. Den medför bland annat att vid de nya pensionsbestämmelsernas avfattande man inte kan fullt överskåda de ekonomiska konsekvenserna därav, och den medför också att de eventuella nya pensionsbestämmelserna skulle i vissa avseenden mycket snart behöva ändras med hänsyn till nya lönebestämmelser. Om således utskottets uttalande avser att vara ett uttryck för riksdagens misräkning över pensionsfrågans läge, så tillåter jag mig säga att denna misräkning väsentligen

*Ang.
den fortsatta
utredningen
av vissa pen-
sionsfrågor.*

Ang.
den fortsatta
utredningen
av vissa pen-
sionsfrågor.
(Forts.)

är självförfållad. Jag vore emellertid tacksam, om uttalandet i stället eller kanske därjämte finge uppfattas såsom ett frånträdande från kammarens sida, i viss mån åtminstone, av den ståndpunkt riksdagen intog förra året till löne-regleringsspörsmålet.

Herr Svensson, Carl: Jag kan givetvis inte ge ett svar som skulle kunna vara auktoritativt för riksdagen på den fråga, som herr statsrådet sist ställde. Jag är för övrigt något förvånad över att herr statsrådet i sitt uttalande här i dag såsom anledning till att vissa av de förslag till pensionsregleringar, som ligga färdiga på Kungl. Maj:ts bord, överarbetade och färdigremitterade, åberopar den omständigheten att ett i fjol från regeringens sida gjort uttalande om dyrtidstilläggsystemets avveckling och dyrtidstilläggs inarbetande uti lönerna icke då blev av riksdagen accepterat. Uti den redogörelse, som herr statsrådet i sitt anförande till statsrådsprotokollet vid elfte huvudtitelns behandling lämnade, åberopas inte dessa omständigheter. Till 1927 års riksdag uttalade herr statsrådet, att det då strax färdiga förslaget till ny civil tjänstepensionslag icke borde föreläggas 1927 års riksdag, eftersom då frågan om dyrtidstilläggs avveckling skulle behandlas. Men i år har herr statsrådet åberopat helt andra omständigheter, nämligen för det första att hela komplexet är så svårt, att det behövs grundlig tid för dess genomarbetande, för det andra att det torde böra tagas under övervägande en ändring av § 36 i regeringsformen, och för det tredje att man måste ha klart, i varje fall de stora huvudlinjerna, hur man vill ordna familjepensioneringen, innan man framlägger förslag till tjänstepensionering för de grupper av statstjänare, där sådan reglering nu icke föreligger. Där har således icke den i fjol för tillfället utagerade frågan om dyrtidstilläggs inarbetande i lönerna på något sätt berörts.

Emellertid vill jag säga att det icke har varit utskottets och i varje fall icke min mening att genom utskottets uttalande rikta något klander mot herr statsrådet och chefen för finansdepartementet eller mot regeringen. Det är ju självklart att det här är fråga om ett mycket svårt kapitel och att det kanske kan krävas mera tid än vad som stått till buds för att få fram saken till denna riksdag. Vad utskottet velat är att understryka vikten av att det inte dröjer längre än vad som är alldeles nödvändigt, innan denna sak kommer fram för riksdagen. Jag kan ju kanske tillägga att en liten smula oro ligger naturligtvis också i utskottets yttrande över den omständigheten att herr statsrådet väl sagt, att det kommer ingenting till 1928 års riksdag, men icke tillagt någonting om, när man överhuvud taget kan vänta att frågan föres fram till riksdagen.

Herr statsrådet Lyberg: Herr talman! Vad det sista angår skulle jag vilja säga, att jag anser det alltid klokt att inte lova mera än vad man någorlunda säkert kan hålla. Men jag begärde ordet egentligen för att erinra vad den siste talaren vidgått eller att sammanhanget mellan pensionsfrågan och lönefrågan var framhåvt i statsverkspropositionen till förra årets riksdag. I år har jag visserligen inte ånyo i statsverkspropositionen talat om denna sak, utan talat om de svårigheter överhuvud taget, som äro förknippade med pensionsfrågans lösning. Jag har inte ansett mig därvid behöva speciellt omnämna vad som sagts i förra årets statsverksproposition, och jag vill upprepa vad jag sade nyss, att jag inte nu angivit denna svårighet som den enda, utan såsom en av svårigheterna och en svårighet, som uppkommit genom riksdagens ståndpunktstagande till löne-regleringsfrågan vid förra årets behandling av dyrtidstilläggsfrågan.

Jag upprepar också, att jag har ingenting i och för sig att erinra mot det

uttalande, som från utskottets sida gjorts angående angelägenheten av tjänstepensioneringsfrågans snara ordnande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Ang.
den fortsatta
utredningen
av vissa pen-
sionsfrågor.
(Forts.)

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3—5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 25 och 26.

Lades till handlingarna.

Punkterna 27 och 28.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 29.

Lades till handlingarna.

Punkten 30.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner om ändring av bestämmelserna rörande laggillt stängsel.

Om ändring
av bestämmelserna
rörande laggillt stängsel.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 2 i första kammaren av herr *Karl Andersson* och nr 25 i andra kammaren av herr *Jonsson* i Risinge.

I motionerna, som voro lika lydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande sådan ändring av bestämmelserna om laggillt stängsel, att dessa lämpades efter vår tids tekniska och ekonomiska förhållanden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återropade grunder hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Andersson, Karl: I den föreliggande frågan har jag tillåtit mig att väcka en motion, som har stor betydelse för en avsevärd del av Sveriges landsbygd. Det är nämligen frågan om att få utrönt vad som kan vara laggillt stängsel. Som av det föreliggande utskottsbetänkandet framgår har denna fråga länge varit föremål för statsmakternas prövning. Redan 1914 års riksdag hade att yttra sig i frågan, och senare riksdagar ha även haft densamma

Om ändring
av bestämmelserna
rörande lag-
gilt stängsel.
(Forts.)

under behandling. 1925 års riksdag beslöt avlåta en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i saken, och sedan dess ha flera myndigheter — länsstyrelser, jägmästare och hushållningssällskap — blivit anmodade att avge yttranden. Nästan alla dessa yttranden gå ut på att något behöver göras i denna sak, och därför har också sedan föregående sommar en utredning pågått inom justitiedepartementet. Lagutskottet har mycket noga tagit del av denna fråga, och oaktat det avgivit ett avstyrkande utlåtande, kan jag för min del, så som frågan nu ligger, inte göra något annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt.

Ang. utbildningstiden
för värnpliktiga
studenter
m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om ändring i bestämmelserna rörande utbildningstiden för värnpliktiga studenter och likställda.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft till lagutskott hänvisade motionerna nr 111 i första kammaren av herr *Thorén* och nr 189 i andra kammaren av herr *Björnberg*.

I motionerna, vilka voro lika lydande, hade hemställts, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke värnpliktiga studenter och likställda kunde erhålla samma utbildningstid som andra värnpliktiga, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Thorén: Herr talman! Innan kammaren fattar beslut i den föreliggande frågan, ber jag att med några ord få ange de skäl, som jag anser tala för att studenter och likställda böra ha icke längre utan samma utbildningstid som andra värnpliktiga. Utskottet säger sig ej ha kunnat förorda mitt yrkande, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i frågan, av det skälet att den nya härordningen ännu icke är fullständigt genomförd. Men det blev ju icke heller 1914 års härordning, och likväl blev utbildningstiden ändrad i upprepade repriser, tills vi nu för den stora massan av värnpliktige kommit ned från den ettåriga utbildningstiden till de 140 dagarna. Men studenterna och likställda ha alltför 120 dagar längre tjänstgöringstid än den stora massan av värnpliktige.

Riksdagen har oförbehållsamt erkänt, att den längre utbildningstid, som studenter och likställda få vidkännas, medför avsevärda olägenheter och uppoffringar, men det oaktat ha statsmakterna icke tvekat att pålägga studenterna dessa uppoffringar under den motiveringen att det var nödvändigt att vid mobilisering ha tillgång till erforderligt antal underbefäl. Denna studentorganisation har således varit en nödfallsutväg, därför att staten haft stora svårigheter att på annat sätt förskaffa sig underbefäl.

Värnplikten innebär visserligen för alla en uppoffring, en uppoffring av tid och en förlorad arbetsförtjänst, men för studenterna innebär den längre tjänstgöringstiden, särskilt för dem som bedriva eller ha för avsikt att bedriva studier vid universitet, högskolor och andra utbildningsanstalter — och detta utgör givetvis det stora flertalet — en ganska betungande uppoffring. Genom första tjänstgöringen vid infanteriet, som vanligen pågår från mitten av juni

till in i december, går en hösttermin, som skulle använts för studier, förlorad. Men även den följande vårterminen går i vissa fall till spillo, då kursen under vårterminen i regel är en direkt fortsättning av föregående hösttermins kurs.

De studenter, som icke fortsätta vid universitetet och högskolorna utan gå direkt ut i förvärvsarbete, få även vidkännas olägenheter och uppostringar. Om de till äventyrs skulle kunna skaffa sig anställning, sedan de fullgjort sin första värnpliktstjänstgöring, så kommer sedan staten och tvingar dem, som skola utbilda sig till underbefäl, att lämna den anställning, som de lyckats skaffa sig och som de sedan kanske icke kunna få igen efter fullgjord militärtjänstgöring. Jag känner fall, då sådana värnpliktige, som utbilda sig för affärslivet och som lyckats erhålla anställning i utlandet, måst lämna denna och resa hem för att utbilda sig som underbefäl och därefter icke kunnat erhålla anställning varken därute eller i hemlandet. De ha sålunda kommit att öka de arbetslösas skara. Det är icke så få studenter, som nu gå arbetslösa och icke kunna försörja sig och än mindre kunna betala ränta och amortering å för studier upplånat kapital. Vi ha här i landet ett uppväxande studentproletariat. Jag kan icke finna att det är rättvist, att dessa studenter, även om de i statens skolor skaffat sig en intellektuell utbildning, som berättigar dem till inträde i vissa statens verk, men vilken många nu icke få tillfälle att utnyttja i förvärvsarbete, skola för denna sin utbildning betala till staten en extra värnskatt i personliga prestationer. Det var annorlunda 1914 än det är nu. Då hade studenterna helt andra möjligheter än nu att få förmånliga anställningar i det allmännas eller i enskild tjänst. Då begärde också en grupp studenter, att dessa skulle få exercera längre än andra värnpliktige. Statsmakterna hörde som naturligt var deras bön och lät dem få 120 dagars längre utbildningstid än anda, vilket de ha än i dag. Men denna studentgrupp från våren 1914 kunde ju vara talesmän endast för sig själva och för sina uppdragsgivare. De kunde givetvis icke föra även andra studentgenerationers talan, i synnerhet som de icke ens själva fingo kännas vid följderna av statsmakternas beslut.

Om det nu skall vara en extra värnskatt i form av personliga prestationer på den intellektuella utbildningen, så kunde man med lika stort fog lägga en sådan extra värnskatt även på yrkesutbildningen. En yrkesutbildad har nu icke sällan en inkomst, som mången student på flera år inte kan få. Under utbildning till yrke har lärlingen haft en så pass bra lön, att han kan gå ut i livet yrkesutbildad utan skuld, även om han kommit från ett fattigt hem. Då staten även understöder yrkesskolor, kan man ju säga att yrkesutbildningen även är en gåva av samhället. Men det skulle väl inte falla någon in att den yrkesutbildade för denna sin kompetens till förvärvsarbete skulle ha en längre militär utbildningstid än andra, även om han kunde vara lika lämplig till underbefäl som studenterna. Alla studenterna lämna sig icke lika väl för militär utbildning. Detta påpekar även försvarsrevisionen i sitt utlåtande av 1923. Där anföres emellertid ett skäl för bibehållande av den särskilda studentorganisationen, som jag förgäves letat efter i riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Detta skäl är försvarskostnadernas nedbringande. För att staten sålunda skall komma ifrån en del utgifter för försvarsväsendet, då det är fråga om anställande av underbefäl, har man helt enkelt lagt en tyngre försvarsbörda på studenterna — i många fall på fattiga studenter — än på andra medborgare.

Huru stort är då det antal studenter och likställda det här är fråga om? Försvarsrevisionen har beräknat den årligen vid hären inskrivna kontingenten studenter och likställda till i medeltal 1,256 man (officersaspiranterna inberäknade). Därtill komma 93 man som tjänstgöra som läkare, 17 som tandläkare, 8 som apotekare och 12 som veterinärer, samt de studenter som äro anställda vid

Ang. utbildningstiden för värnpliktiga studenter m. m.
(Forts.)

Ang. utbildningstiden för värnpliktiga studenter m. m.
(forts.)

specialvapnen. Det årliga antalet antagna officersaspiranter beräknas till 131 man och reservofficersaspiranternas antal till 169 man. Hela antalet studenter och likställda skulle sålunda i runt tal uppgå till högst 1,500 man. För att staten nu skall komma ifrån en del kostnader för krigsorganisationen vältrar staten dessa kostnader på de värnpliktiga studenterna, av vilka en del numera ha det i ekonomiskt avseende rätt så bekymmersamt. Även om den nya härordningen icke ännu blivit fullständigt genomförd, är detta icke något antagligt skäl för att orättvisan mot studenterna skulle bibehållas.

Svårigheter för rekrytering i fredstid av det antal underbefäl, som anses vara nödvändigt för krigsorganisationen, kommer givetvis alltid att finnas. Men de borde vara betydligt mindre nu än då studentorganisationen infördes. En ny anda har sedan 1914 hållit på att intränga även i det militära livet. Även om där ännu finnes kvar något av den gamla andan, har dock mycket förändrats till det bättre i fråga om behandling av de värnpliktiga. Beväringarna bli inte längre förolämpade, såsom då jag för 30 år sedan exerceerade, utan bli nu behandlade som människor vanligen bli i det civila livet. En förändrad uppfattning om militärväsendet och den anda, som råder där, har inträtt under denna tid. Detta gör att en frivillig rekrytering av underbefäl nu skulle gå lättare än förr. Så oerhört stora kostnader behövde det väl inte bli för staten, om studenterna åtminstone finge skäligt betalt för sitt arbete. De borde väl åtminstone ha lika mycket som nödhjälpsarbetarna för den extra tjänst de göra staten. Under den nu rådande arbetslösheten, som även studenterna lida av, torde det icke vara förenat med så stora svårigheter för staten att få arbetslösa studenter och andra, som kunna vara lämpliga till underbefäl, att taga frivillig anställning.

Även om jag icke har några utsikter att få kammaren att mot ett enhälligt utskotts avstyrkande bifalla min hemställan, tillåter jag mig dock, herr talman, att yrka bifall till min motion.

Häri instämde herr *Lindhagen*.

Herr Westman: Herr talman! Utskottet har avstyrkt den föreliggande motionen, som kammarens ledamöter finna, under hänvisning till att 1925 års härordning ännu inte blivit fullständigt genomförd. Det måste givetvis väcka mycket stora betänkligheter inom riksdagen att uppriva det beslut, som riksdagen år 1925 fattade, innan ännu detta beslut har kommit till full tillämpning. Man bör väl inte göra en sådan sak, utan att mycket allvarliga omständigheter efteråt ha framkommit, som visa att det skulle vara olämpligt att vidhålla det förut fattade beslutet.

Under sådana omständigheter skall jag inte fördjupa mig i frågan, huruvida den ökade börda, som i värnpliktshänseende lägges på studenterna, kan anses motsvara de fördelar i form av fri undervisning, som staten ställer till studenternas förfogande. Jag vill likväl gärna erkänna att många av studenterna befinna sig i det svaga ekonomiska läge, att varje börda, även en börda av den begränsade omfattning, varom här är fråga, för dem kan kännas betungande, och jag vill uttala den förhoppningen att de militära myndigheterna även framdeles skola rikta sin uppmärksamhet på ordnandet av värnpliktstjänstgöringen för studenterna på ett sådant sätt, att den börda, som åvilar dem, skall komma att kännas lättare än den nu gör för mången. Jag nödgas emellertid gentemot den ärade talaren framhålla att det inte bara är studenterna, som ha en längre tjänstgöring än den, som är bestämd för det stora flertalet av de värnpliktiga. Det finns ju åtskilliga andra kategorier, som befinna sig i en dylik undantagsställning, till exempel de, som tagas ut till kavalleriet, ingenjörstrupperna och artilleriet, eller den stora kategori, som uttages för utbildning till

underbefäl och fackmän och som få tjänstgöra i 225 dagar. Hela denna sista kategori får ju en värnpliktsbörda, som inte särskilt mycket understiger studenternas, vilken ju är 260 dagar.

Ett ytterligare skäl att ställa sig avvisande gentemot motionärernas önskan, att man nu skulle taga upp frågan om ett nytt sätt att anskaffa erforderligt befäl för vår här, har utskottet haft i den omständigheten, att motionärerna icke anvisat någon hållfast grund för en befälsanskaffningsorganisation. Motionärerna säga, att man under nu rådande arbetslöshet kan antaga, att det skall finnas gott om studenter och andra lämpliga, som äro villiga att taga frivillig anställning. Men man kan icke bygga en härordning på en sådan tillfällig ekonomisk konjunktur, som vi väl alla hoppas, att den nu rådande arbetslösheten är, utan man måste naturligtvis ha en fastare grundval. Jag tror, att man i detta fall måste se till, att det finnes ett laga tvång, som garanterar, att hären får det befäl, som är erforderligt i händelse av mobilisering. Under sådana omständigheter är det icke alldeles så, som den ärade motionären gjorde gällande, att det är uteslutande kostnadshänsyn, som ligga bakom den nu gällande bestämmelsen om längre värnplikt för studenter än för andra, utan det är även nödvändigheten att genom en lagbestämmelse taga ut en viss kategori värnpliktiga, som äro skyldiga att underkasta sig längre tjänstgöring. När man då haft att välja, vilka denna börda skulle åläggas, har man kommit att stanna vid studenterna och med dem likställda.

Jag ber för övrigt att få påpeka, att om kammaren skulle biträda motionärernas yrkande i den form, som det har i motionen, där det hemställes, att man skulle begära en utredning rörande lika övningstid för studenter och andra värnpliktiga, skulle kammaren därmed icke ha uttalat sig för avskaffandet av den olikhet beträffande övningstidens längd för olika kategorier värnpliktiga, som föreligger i vår värnpliktslag, utan denna ojämnhet i bördorna skulle i många fall ej beröras av utredningen.

Men om jag fattade den ärade talaren rätt, hade han övergivit den linje, som motionärerna anvisat i sin motion, ty i sista delen av sitt anförande ställde han sig på den ståndpunkten, att studenterna borde ha skälig ersättning för den längre tid, under vilken de skulle tjänstgöra. Den ärade talaren yttrade, att de borde ha lika mycket betalt som nödhjälpsarbetare och andra, och det föreföll, som om han under denna förutsättning vore villig att medgiva, att studenterna finge ha något längre tjänstgöring än andra värnpliktiga. Jag vet inte, vilket som är den siste ärade talarens slutliga ståndpunkt.

I varje fall kan jag icke finna, att det här för riksdagen framlagts skäl, som skulle kunna föranleda riksdagen att skrida till en så i härordningen ingripande åtgärd som att till ny prövning taga upp frågan om befälsanskaffningen.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pauli: Jag har samma farhåga som motionären, att det icke lönar sig att här driva ett yrkande gentemot ett enhälligt utskott, men jag har icke velat låta tillfället gå förbi utan att giva min anslutning till den allmänna åskådning, som ligger bakom förevarande motion.

Då försvarsutskottet gick in för bibehållande av detta sätt att rekrytera erforderliga befälskrafter, har jag nog förstått, att det kan råda sådana svårigheter, som utskottets ordförande i slutet av sitt yttrande antydde. Men även om man kan peka på dylika organisatoriska skäl, kvarstår icke desto mindre det faktum, att den för närvarande använda utvägen är orättvis och knappast heller i alla delar praktisk. Det är en orättvisa, som ökas med varje år som går, med varje år som förvärrar svårigheterna på de banor våra studenter »och likställda» bereda sig att beträda, och jag kan icke finna annat än att orätt-

Ang. utbildningstiden för värnpliktiga studenter m. m.

(Forts.)

Ang. utbildningstiden för värnpliktiga studenter m. m.
(Forts.)

visan ytterligare skärpes därigenom, att, som motionären i förbigående påpekade, den ersättning som ges för den ökade utbildningstiden icke kan anses vara skälig.

Men därtill kommer som sagt den praktiska synpunkten. Motionären framhöll i sitt anförande, att man ingalunda kan så där schablonmässigt utgå från att alla, som tagit studenten eller genomgått vissa gymnasieklasser eller motsvarande teoretisk utbildning, därför skulle kunna anses äga befäsegenskaper. Jag har själv under min värnpliktstid haft tillfälle bevitna, att många unga män av denna kategori hade raka motsatsen till sådana egenskaper, medan det däremot bland de meniga, som kommo från andra banor och andra lager av befolkningen, fanns alldeles utmärkta befälsämnen, karlar med rutsch och kläm och bestämt uppträdande, som verkligen kunde kommendera och föra fram en trupp, vilket ingalunda alltid de unga läskarlarerna hade förutsättning för. Ur denna praktiska synpunkt tror jag, att man gjort ett ensidigt grepp, när man utan vidare utsett denna kategori till att här tjäna som reserv, och trots påpekandet av att den sist beslutade härordningen ännu icke är genomförd, skulle jag gärna se, att denna sak kunde tagas upp till förnyat övervägande. Jag tror, att man borde kunna finna ett lämpligare sätt att rekrytera reservbefälet och samtidigt bättre tillgodose rättvisans krav än för närvarande.

Då jag emellertid delar utskottsordförandens uppfattning, att det yrkande, som motionärerna här ha gjort, icke kan anses vara ett fullt lämpligt direktiv för en blivande utredning, skall jag nöja mig med att uttala min anslutning till det åskådningssätt, som ligger bakom motionen, och skall icke här framställa något yrkande.

Herr Lindhagen: Då denna fråga förut varit under behandling, ha studenter mången gång kommit till mig och framlagt sina klagomål över vad som tillämnats dem, och jag har, med anledning därav och av egen drift, väckt motioner till deras förmån. Jag vill understryka, att den ärade motionären har gjort saken en tjänst genom att han framhållit den orättvisa och klumpiga utväg, som man här begagnat sig av, även om motionären givetvis likaväl som vi andra förstår, att han nu icke i dag förmår rubba den härordning, som en gång blivit lagd. Men en orättfärdighet får man aldrig tuga ihjäl, utan den bör man alltid peka på. Om utskottet verkligen velat representera folket, borde det enligt min mening ha sagt, att det mycket väl inser, att detta är en orättfärdighet och tillika en irrationell utväg, men att man nu tyvärr icke kan göra något åt saken. Annars kunde man väl också mycket väl under dessa ständiga omorganisationer, som ännu icke äro fullbordade och där det ena flyter över i det andra, även framföra en rättssynpunkt till Kungl. Maj:ts bedömande. Då den siste talaren — jag instämmer för övrigt med honom och tänkte icke, att jag skulle behöva yttra mig efter honom — slutade med att han ansåg, att motionären icke angivit några riktlinjer, som man nu kan taga fasta på, är jag därvidlag oense med herr Pauli. Ty motionären har väl särskilt angivit den riktlinjen — som är den enda riktiga — att det här förekommer en orättvis och även en praktisk olämplighet, vilket någon gång bör föranleda en ändring.

För övrigt ber jag också att i likhet med motionären få fråga, varför icke dessa studenter skola få ordentligt betalt som för ett vanligt arbete eller åtminstone som för ett nödhjulsarbete, i stället för att man även skall utarma dem och förvärra den skuldsättning, som de flesta studenter måste vidkännas. Mina tidigare framställningar gingo ock ut därpå, att staten, när den tvångsmobiliserade dessa studenter, åtminstone skulle för övertiden betala räntan på deras skuld, men detta vann icke något avseende.

Jag yrkar bifall till motionärens hemställan.

Herr **Westman**: Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten på att frågan om ökad ersättning åt studenterna, som kommit upp under debatten, icke alls är framförd i motionerna och således icke har varit föremål för någon prövning i utskottet.

Ang. utbildningstiden för värnpliktiga studenter m. m.

(Forts.)

Jag ber vidare att få påpeka, att motionens kläm är så vidsträckt formulerad, att den även innefattar den möjligheten, att man avhjälper den påtalade orättvisa, som ligger i att studenterna ha 260 dagars övningstid, medan de andra ha mindre, på det sättet, att man ökar tjänstgöringstiden för alla de andra, så att de komma upp till 260. Jag förmodar, att det icke är den sidan av saken, som herr Lindhagen önskar få gjord till föremål för en utredning.

Slutligen vill jag säga gentemot herr Lindhagen, att han inte skall tro, att han är den ende här i kammaren, som intresserar sig för rättvisa. Men man kan utgå från olika förutsättningar, när man skall söka finna, vad som är rättvist. Man kan utgå från den rent matematiska synpunkten, att man skär alla över en kam och säger, att alla skola ha lika övningstid. Det är ett mycket billigt sätt att skipa rättvisa, men det är kanske icke den högsta metoden, ty det kan möjligen finnas något skäl för den ståndpunkten, att man bör se efter, vilka medborgare som staten bereder större fördelar här i livet och som ha större förmåga, och taga under övervägande, huruvida det är skäligt, att staten även ålägger dessa medborgare större förpliktelser. Det är ju en synpunkt, som icke är alldeles främmande på andra håll. På skatteväsendets område t. ex., herr Lindhagen, råder det icke individuell likhet i detta land, och man kan kanske icke anse det alldeles oriktigt och orättvist, om man försöker tillämpa liknande synpunkter, när det är fråga om en börda av den natur som värnplikten. Jag vill därmed icke alls säga, att den lösning, som man kommit till, ur alla synpunkter är den idealiska och att man icke kan komma fram till något bättre, men jag vill säga det, att den kritik, som riktats mot denna ståndpunkt, icke har varit ägnad att visa, att den bör övergivas för något annat, som anges i den föreliggande motionen, vilken av utskottet blivit avstyrkt.

Herr **Ekman, Karl Johan**: Herr talman! Jag skall be att i korthet få instämma i vad motionären har anfört och yrkat. Jag kan icke finna, att denna sak är ordnad på ett sätt, som är staten värdigt, och motionären begär icke annat än en utredning. En sådan bör enligt min mening komma till stånd, och jag ansluter mig alltså till motionärens yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa nr 46, 48 och 49 till statsutskottet samt nr 44 och 45 till jordbruksutskottet, varemot propositionen nr 47 nu på begäran bordlades.

Herr **Asplund** väckte en motion, nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av smidbart järnskrot.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskott.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Nilsson, Johan*, i Malmö, för tiden från och med den 9 till och med den 20 i denna månad för fullgörande av allmänna uppdrag.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för utredning rörande uthamn för Haparanda vid Karl Johans stad jämte en i ämnet väckt motion;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för änderingsarbeten i fastigheten nr 6 i kvarteret Rosenbad i Stockholm; och

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalökning under handelsdepartementet jämte i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion angående beredande av rätt för kvinnor att söka och innehava klockarebefattning;

nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län, dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 5, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande föreskrift angående kungörande i kyrka av lysning m. m.;

nr 6, i anledning av väckt motion om åtgärder till skyddande av firmanamn, som tidigare använts av bolag eller ekonomisk förening;

nr 7, i anledning av väckta motioner om fullföljande av utredningen angående rätten till växande vilda bär; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående lagstiftning om inskränkning av tiden för skörd av lingo; samt

andra lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner om förlängt anstånd med ordnandet av de i 31 § lagen om fattigvården omförmälda anstalter.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.52 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 10 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 51, angående organiserande av en reservstat för furirer vid Gotlands trupper.

Justerades protokollen för den 4 och den 7 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Enhörning* för tiden från och med den 10 till och med den 20 innevarande februari samt herr *Granström* för tiden den 15--den 29 i samma månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 47, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Östersunds stad.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 17—19, första lagutskottets utlåtanden nr 3—8 samt andra lagutskottets utlåtande nr 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 51.

Herr *Magnuson* avlämnade en av honom och herr *Berglund* undertecknad motion, nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Anmälades och bordlades bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa;

nr 7, angående fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till utarbetande av ett person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1921—1930;

nr 8, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1927;

nr 9, i anledning av väckta motioner om höjd pension åt förre vaktmästaren Nils Modén;

nr 10, i anledning av väckt motion i fråga om viss ändring i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m.;

nr 11, i anledning av väckt motion angående höjning av de statliga befattningshavarnas pensionsålder;

nr 12, i anledning av väckt motion om höjning av pensionsåldern för manliga folkskollärare;

nr 13, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 14, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 15, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.40 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.